

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 21.

V Ljubljani, sreda dne 8. avgusta 1917.

Leto I.

Gospod Schauer

obstruira parlamentarni sklep.

Dunajska „Arbeiterzeitung“ opravlja že leta silno nevhvaležen posel, da pred svetom razkrinka javnopravno mizerijo, ki vlada v Avstriji. Nehvaležen je njen posel, ker prečesto govori gluhim stenam in ljudem brez revolucionarne volje. Nehvaležen je ta posel, ker ga opravlja v ozračju absolutizma, v katerem se razkadi vsa kritika v prazen nič, ker ni parlamenta, ki bi imel v sebi silo, da bi podrl absolutizem, ker ni volje v narodih, ki bi butnila na dan z elementarno silo in podrla absolutistično stavbo. Imamo sicer zakone, celo moderno ustavo imamo, ali poleg tega imamo tudi § 14 in kazenski zakonik iz devetnajstega stoletja, ki ga pa preveča še duh osemnajstega. Nakit je modern, svoboden, celo demokratičen, ali jedro je absolutistično. Z absolutizmom so zastrupili duh narodov, otrovali so kri, da ni možno govoriti o svobodnih državljanih, marveč o „podložnikih“. In ti so se skozi stoletja privadili strupa, privadili so se ječe, poltemi in zatohlosti. Duševno so zaslužnjeni in oči jih zabole, če pogledajo v solnčno luč na svobodnem nebu, z bičem v roki planejo na ono malo število, ki si želi svobode in življenja vredno človeka.

Absolutizem ne pozna zakonov, on je samovoljen, on zaukazuje in zahteva slepo pokorščino. Prilastuje si pravico, da gre preko vseh zakonov in če tudi tvorijo temelj državi, z eno samo gesto jih izbriše, kadar to zahtevajo „sveti državni interesi“. In vendar kličejo od časa do časa v svet, da so demokratični, da večjega demokratizma ne more biti kot ga imamo v ozemlju črno-rumenih mejnikov, v domovini Metternicha.

S tipičnim predstaviteljem avstrijskega absolutizma se imamo danes baviti, s sedanjim voditeljem justičnega ministrstva, gospodom Schauerjem, ki je član one provizorične vlade, kateri je jugoslovanska delegacija razen Tresič-Pavičiča dovolila proračun. Ta mož je bil nekdašnja dešna roka proslulega Hohenburgerja, istega duha ž njim. Prevzel je nalogo, da dela naprej v duhu Hohenburgerja, v duhu Stürckghove vlade, ki je začetkom vojne izdala naredbo po § 14, s katero je odtegnila civilni rednemu sodniku ter jih za gotove delikte izročila vojaškim domobranskim sodiščem. Ali po dolgih mesecih brezpravnosti, lažsodstva vojaških sodišč, ki smo ga do dobra spoznali iz sodb, ki smo jih čitali v teh poslednjih mesecih, ko smo zopet pričeli vsaj malo svobodneje dihati, je parlament končno odrekel potrditev omenjene naredbe. Vlada jo je na to preklicala kot je bila to njena dolžnost. Ali to ni bilo prav gospodu Schauerju, ki se je že v parlamentu upiral volji narodnih zastopnikov po neodbitvi te naredbe. On si je želel, da zakon nadomesti naredbo, ne pa da se naredba prekliče.

Ker v parlamentu ni mogel uveljaviti svoje volje, skuša sedaj to doseči po stranpotih, kot poroča „Arbeiterzeitung“.

Razposlal je to značilno sporočilo glede pristojnosti rednih sodišč za civiliste:

„Nekateri dnevniki poročajo, da je justično ministertvo naročilo državnim pravdnikom, da se naj izjavijo nepristojnim za nadaljevanje preiskav, ki so pripadla vojaškim sodnijam pred neodbitvijo cesarskih naredb v vojaškem sodstvu. Temu nasproti je ugotoviti, da je bilo nasprotno državnim pravdnikom z razpisom justičnega ministertva naročeno, naj se sami ne izjavijo nepristojnim, če jim vojaške sodnije odstopijo take preiskave, ampak naj predlagajo pri sodnji, da se uvede predpreiskava in

da se izprosi razsodba posvetovalne zbornice o vprašanju sodne oblasti. V poznejših primerih se naj potem ravnajo po teh razsodbah. V resnici so že pri nekaterih sodnijah izšle take razsodbe posvetovalnih zbornic in sodnije so se izrekle deloma za pristojne, deloma za nepristojne. Vsled tega se bodo imela najvišja sodišča v kratkem baviti s tem vprašanjem.

Nastali dvomi kažejo, da bi bilo primerno, da bi se to vprašanje rešilo po tomu zakonu. Kako si misli vlada rešitev, je razvideti iz zakonskega načrta o vojaškem sodstvu v vojnem ozemlju, ki ga je vlada predložila zbornicami, ki sta v tej točki sporazumno sprejeli načrt, katerega § 7 določa, da imajo vojaška sodišča dotične kazenske zadeve, ki že niso pravomočne, odstopiti civilnim sodnijam.“

Kaj je torej naročil državnim pravdnikom? „Da se naj sami ne izjavijo nepristojnim!“ Dejanski stan po neodbitvi znane naredbe je za vsakogar popolnoma jasen, samo za gospoda Schauerja ne in za njegove pravno komplicirane možgane. Kakor hitro več ne velja naredba o vojaškem sodstvu, oživi zopet takoj in v celem obsegu normalno mirovno stanje o kazenskem sodstvu rednih sodnij za civilne osebe. Ali gospod Schauer hoče vzbuditi dvome in si očitno želi, da bi se izjavile i sodnije nepristojnim, kar je razvidno iz njegovih „da se ne izjavijo sami nepristojnim!“ Torej naj sodnije to store! Gospod predstojnik justičnega ministertva hoče na vsak način in z vsemi sredstvi skaliti jasni pravni položaj. S tem manevrom bi rad dokazal, kako škodljiv je bil sam preklic, kako nepravilno je ravnal parlament, ko je preklical naredbo, mesto da bi jo bil nadomestil z zakonom, kot si je to on želel. Na ta način misli kompromitirati parlamentarni sklep, ki ni odobril naredb po § 14.

LISTEK.

Umetniška

propaganda.

Višina umetnosti, ugled umetnosti, živahnost in uspešnost umetniškega življenja — to so merila za razvoj kulture v narodu. Človeka ne poznaš, če poznaš samo njegovo zunanost. Na zunaj se ti zdi lahko najlepši človek; ko pa ga spoznaš поближе, zapaziš morda, da je njegova lepota laž, da je njegova zunanost lepa krinka za grdo dušo. Zunanja lepota ni resnica, notranja lepota je resnica. — Tudi naroda ne presojaš po njegovih zunanostih, temveč po lepoti ali nelepoti njegove duše. Splošna ljudska izobrazba, občno blagostanje, narodno gospodarstvo in politično življenje, šolstvo, zdravstvo, javna dobrodelnost itd. itd., — vse to so zunanji deli narodovega telesa; filozofija in umetnost — to sta strani njegove duše. Kdor hoče narod spoznavati, proučuj njegovo književnost in njegovo oblikovalno umetnost. Ni treba vsega drugega

podcenjevati; razvoj vesoljnega narodovega življenja je nujen in potreben; a važnejši je razvoj njegove duše, važen še posebno kot najtehtnejše merilo za kulturo.

V svetovni vojni, v tem največjem in najusodnejšem razdobju zgodovinskega razvoja skoraj vseh kulturnih skupin zemeljskega prebivalstva se bližamo z mogočnimi koraki času, ko se sedejo zaupniki vseh skupin k zeleni mizi, da si odmerijo prostore in si postavijo mejnike, da si določijo pravice in dolžnosti, da si ustanovijo ravnotežje medsebojne harmonije. In takrat pridejo na tehtnico največji in najmanjši narodi, da jim ugotovijo vrednost in veljavo. Takrat bo poklican tudi naš slovenski narod, da položi v skodelico premoženje svoje civilizacije in dragocenosti svoje duševne kulture. Takrat se zasnova morda našim ciničnim materialistom in našim zelotiskim dogmatikom vsa mameča luč duševnih žarišč, ki nam gori v imenih: Prešeren in Župančič, Jurčič in Cankar, Šubic in Jakopič, Borštnik in Naval. Takrat spoznajo menda tudi naši kramarsko-politični voditelji, katera so samo pretirano poveljevana narodna aktiva — in katere so resnične, pred svetom merodajne in pred zgodovin-

ske sodbo vse bodočnosti veljavne narodne dobrine.

Češki narod je že davno spoznal, da so duševni velikani njegovi pravi reprezentantje. Višina umetnosti, ugled umetnosti, živahnost in uspešnost umetniškega življenja — vse to je pri češkem narodu na vrhuncu, mogoče razmeroma bolj razvito nego pri marsikaterem največjih in najboga-tejših svetovnih narodov. K nam pa je moral priti šele Čeh-podjetnik, da nas opozori na pomen umetnosti — z umetniško propagando.

Bila je doba, ko so Slovenci cenili umetnost, ko so se veselili umetniškega življenja. Bila je doba „zlatih knjig“, ki nam je rodila nebroj talentov — liričnih in epičnih, slikarskih in kiparskih, glasbenih in gledaliških. A ves ta zarod je moral rasti v strupeno dobo liberalnega propadanja. Vkljub ciničnemu omalovažanju, vkljub negaciji vse kulture nam je zrastle par vršičev — višje nego kdaj poprej; a umetniško življenje je hiralo in umiralo, gledališče je poginilo, pesniki in pisatelji, obrazovni umetniki so postali nebolgljenci, zaničevani kot prosjaki.

(Konec prih.)

O naših narodnih problemih.

VI.

Enako je na kmetih. Tudi pri poljedelskem delu in v domači industriji se podaljšuje delovni čas do skrajne mere v škodo zdravja, morale in uspešnega šolskega pouka. Žena in otroci hodijo pozno spat in vstajajo še pred dnem, da morejo izvršiti potrebno delo enega dneva. Še zaspani in telesno utrujeni gredo znova na delo. V utrujenem telesu pa duša ni vzbujena, um ni čvrst in dovolj gibčen. Narava in njene krasote jih malo zanimajo, za premišljanje o svoji usodi nimajo časa. Njih duh kloni vsled prevelikih telesnih naporov. Nedeljski počitek in nedeljska služba božja je njih edino razvedrilo. Otrok in žena na poljedelski dnini ali v službi poljedelske produkcije ne storita nikoli dovolj. Otrok je v šoli zaspan in utrujen; zato šola nima tistega uspeha, ki se ga pričakuje od nje. Produktivni razvoj je podaljšal delovni čas v industriji in v poljedelstvu. Tu je deloma posegla vmes socialna zakonodaja, katere naloga je, ščititi gospodarsko slabejšega brezmejnega izkoriščanja. Socialna zakonodaja je pri nas socialna in narodna potreba, ker nam sicer svojevoljno izkoriščanje kapitalizma socialno, moralno in narodno ugonobi najširše delavske plasti ljudstva, bodisi v obrtnih središčih ali pa na kmetih.

V Avstriji je bilo treba hudih političnih in gospodarskih bojov, da so se uvedli nekateri važni socialni zakoni. Do l. 1842 je obstajala v Avstriji vsa socialna zakonodaja v obrambo delavskega ljudstva iz nekega dekreta izza dobe cesarja Jožefa. S tem dekretom se je ukazalo, da se morajo otroci, ki so vposleni v obratih, najmanj enkrat na teden umiti in počesati in dvakrat na leto tudi zdravniško preiskati. Zakoni, s katerimi se je v posameznih industrijskih obratih določil postavni delovni čas, uvedlo bolniško zavarovanje, zavarovanje za slučaj nezgod in tako dalje, so primeroma še novi. Pred nami je še zakon socialnega zavarovanja, ki je silne važnosti za nadaljni gospodarski in kulturni razvoj slovenskega ljudstva.

Industrijsko delavstvo si je priborilo nekaj socialnih zakonov. Mali poljedelec in dninar na kmetih sta ostala izven njih. Zato je delavska beda na kmetih še veliko hujša kot v mestih in industrijskih centrih.

Socialna zakonodaja je tedaj za nas obenem tudi prava narodna potreba. Ona je važen postulat naše narodne in gospodarske politike.

Mednarodna konferenca strokovnih organizacij.

Zvezni odbor švicarske zveze strokovnih organizacij sklicuje glasom sklenjenega vabila mednarodne strokovne konference v Stockholmu v juniju 1917 mednarodno strokovno konferenco na dan 1. oktobra v Bern. Vabilo, razposlano vsem v mednarodni strokovni zvezi združenim deželnim centralam, se glasi:

Genjeni sodrugi!

Dejstvo je žal, da so se zrahljale vezi med strokovnimi centralami posameznih dežel odkar je vojna, kar obžalujemo zlasti z ozirom na skupne interese delavstva vseh dežel.

Ali sedaj je prišel trenutek, ko je potrebno bolj kakor kdaj prej skupno delo strokovnih organizacij vseh dežel. To so tudi uvideli člani mednarodne strokovne zveze.

Vsled tega vabimo vse strokovne deželne centrale na mednarodno strokovno konferenco, ki bo v ponedeljek 1. okt. 1917

dopoldne ob desetih v „Ljudskem domu“ v Bernu (Švica).

Dnevni red:

1. Konstituiranje mednarodne strokovne zveze in določitev njenega sedeža.

2. Predlogi mednarodnih strokovnih organizacij za mirovni kongres.

Obravnavanje političnih vprašanj je izključeno. Vsaka dežela pošlje lahko deset delegatov, katerih imena naj se nam naznanijo čimprej. Vendar ima pa vsaka dežela le po en glas.

Na kakšen način rešimo prvo točko dnevnega reda, ne vemo. Za splošno orientacijo pa si usojamo naznanjati, kako misli — po ustnem poročilu — „Confédération générale du Travail“ o tej stvari. Sedež mednarodne strokovne zveze naj se preloži v nevtralno deželo. Izvoli se izvrševalni odbor, v katerem so razen mednarodnega tajnika zastopniki nekaterih (sosednjih) dežel. Konferenca izvoli izvrševalni odbor, ki mora izvršiti njene sklepe in dajati tajništvu navodila.

Predloge k drugi točki pošljite nam ali pa jih predložite konferenci. Gotovo govorimo v zmislu vseh strokovno organiziranih delavcev, če rečemo, da je določitev našega stališča k miru dalekosežnega pomena. Neobhodno je potrebno, da se seznanijo delavstvo vseh dežel z zahtevami strokovnih organizacij glede miru, in da bodo delavske mase tem odločnejše izvrševale program, čim inpozantnejše se izvrši konferenca, čim enotnejše se izrazi volja proletariata vsega kulturnega sveta. Brezdomna resnica je, da sprejmejo vlade le tedaj naš program, ga sprejmejo za svojega, če stojijo za programom mase delavstva, če zamorejo oni toliko, da umolknejo glasovi po profitu hlepečega kapitala.

Zato vsi v Bern in dobrodošli v mirnem švicarskem mestu.

Z mednarodnim pozdravom

preds. O. Schneeberger, tajnik Karl Dürr.

Mednarodni strokovni tajnik Legien podpira to vabilo; ugovarja pa predlogu, da bi odločevali že sedaj o preložitvi sedeža mednarodnega strokovnega tajništva. Generalna komisija strokovnih organizacij v Nemčiji je sprejela vabilo in že določila svoje zastopnike.

Politični pregled.

— Stockholmska konferenca je določena definitivno na 9. september.

— Galicija ne dobi civilne uprave. „Pester Lloyd“ prinaša poročilo z Dunaja iz najbolj informiranega vira, da za enkrat ni mogoče nadomestiti vojaškega deželnega namestnika s civilnim uradnikom, ker so odločilni le vojaški vzroki.

— Velike demonstracije v Krakovu. Za nedeljo je bilo napovedano v Krakovu posvetovanje Poljskega kluba. Socialni demokratje in Vsepoljaki so razdeljevali pred posvetovanjem letake, spisane s pisalnim strojem, kjer zahtevajo osvoboditev Pilsudskega in aretiranih legionarjev. Ob treh je bila pred posvetovalno dvorano zbrana velika množica ljudstva. Ob pol petih, ko bi bil moral biti pričetek, so hoteli vdreti demonstrantje v dvorano, a jim je to zabranila policija. Kmalu nato so se razšli demonstrantje. Posvetovanje Poljskega kluba, ki je trajalo skoraj do devetih, je ostalo glede rešitve vprašanja o vstopu v vladno brezuspešno. Klub je razpravljal o aretaciji Pilsudskega in drugih legionarjev. Klub bo imel prihodnjo sejo v ponedeljek.

— Srbsko-hrvaško-slovensko kraljestvo. „Times“ objavljajo besedilo 20. julija sklenjene pogodbe med srbskim ministrskim predsednikom Pašičem in predsednikom jugoslovanskega odbora Trumbićem.

Ta pogodba je uspeh konferenc, ki so bile zadnjih šest tednov med delegati jugoslovanskih provinc in srbsko vlado. Pogodba določa, da tvorijo Srbija, Hrvaška in Slavonija edino, svobodno in neodvisno kraljevino pod žezlom rodbine Karagjorgevičev. Ta državna tvorba bi se zvala srbsko-hrvaško-slovensko kraljestvo in njegov suveren dobi naslov kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kraljestvo naj obsega vse od Srbov, Hrvatov in Slovencev trajno obljubljena ozemlja. Delegatje so odklonili vnaprej vsako delno osvoboditev izpod avstro-ogrške jarma. Nova država bi imela približno 12 milijonov prebivalcev in bi bila odporen jez proti nemškimi ambicijam.

— „Demokratizacija“ v Nemčiji. V nedeljo je imenoval cesar Viljem nove pruske ministre in vodje nemških državnih uradov. Nemško časopisje poudarja, da so novo imenovani možje sicer dobri strokovnjaki, a sistem vladanja ostane neizpremenjen. Kot podtajnik v državni prehranjevalni urad je poklican socialni demokrat dr. Avgust Müller, dosednji vodja hamburške konsumne organizacije. Toliko je bilo v Nemčiji besedovanja, da je treba vladu parlamentarizirati, a z imenovanjem novih ministrov ni o tem govora. Podtajnik v ministrstvu za zunanje zadeve je postal dr. pl. Kühlmann, o katerem zatrjujejo Vsemenci, da je prijatelj miru s sporazumom in nasprotnik poostrene podmorske vojne in nasprotnik vojne z Ameriko.

— Republikanci na Angleškem. „Vossische Zeitung“ prinaša iz Londona sledečo „indirektno“ brzojavko: Po vzoru ruskega delavskega in vojaškega sovjeta so ustanovili tudi angleški delavci posebno organizacijo, ki je pričela sedaj delovati tudi aktivno za uresničenje svojih ciljev z nasilnimi demonstracijami v Londonu, Dundeeju in Newcastleu. Njeni voditelji izrecno poudarjajo, da so odločni delavci za republikansko državno obliko in zastopajo socialistični razredni boj. Nova organizacija ima največ pristašev v rudarski organizaciji. Angleška rudarska organizacija pa ima močan vpliv na vse druge organizacije. Smillie, predsednik rudarske organizacije, zastopa v obeh temeljnih vprašanjih najdoslednejši radikalizem. Gibanja pa ne vodijo mlajši elementi, temveč starejši, mirni ljudje. Ti so osnovali posebno agitacijska društva, ki delujejo smoteno za idejo republike in razrednega boja. Tako so n. pr. zavezani, da hodijo na javne shode in kadar zaslišijo narodno himno, se morajo pokriti. Hoteli so te ljudi izpreobrniti in sicer po onem angleškem načinu, da jih obiščejo doma odlične osebnosti, ki jih poizkušajo v svobodnem razgovoru odvrniti od njihovih zmot. Znan politik, ki se je udeleževal te akcije za izpreobrnitev, je pa označil to sredstvo za brezuspešno, ker so ljudje vneti republikanci in odločeni, da strmoglavijo monarhijo na vsak način. Kakor rudarska organizacija, tako se je oprijela tudi zveza transportnih delavcev nove propagande. Predsednik transportne zveze, Williams, je obenem tajnik angleško ruske demokratične zveze, ki je v zvezi z ruskim vojaškim in delavskim svetom in deluje v njegovi smeri. Poizkušali so novo organizacijo uničiti z vohuni. Strokovne organizacije pa imajo svoje varnostne odbore, ki so dognali, da pošilja vlada med delavstvo svoje vohune.

— Možnost za mir? „Frankfurter Zeitung“ poroča iz Haaga: „Daily Chronicle“ poroča iz Newjorka: Iz diplomatičnih krogov izvedemo, da so med ententnimi državami v teku pogajanja o Avstro-Ogrski, ki bodo v kratkem rešena in ki lahko pripeljejo do možnosti miru.

— Kerenski ostane. Zastopniki socialnih demokratov, socialnih revolucionarjev in radikalnih demokratov, so imeli pod predsedstvom Nekrasovim konferenco, na kateri so sklenili, da izroče Kerenskemu pod sledečimi pogoji preosnovo vlade: 1.

Vlada mora ostati zvesta svoji izjavi z dne 21. julija — ta pogoj so stavili socialisti; 2. vlada mora biti v vsej svoji politiki popolnoma svobodna in popolnoma neodvisna od pritiska ali vpliva strank — ta pogoj so stavili kadetje. Vse izjave pa so bile prepojene s splošnim zaupanjem do Kerenskega, ki je edini mož, da prevzame z avtoriteto vlado dežele.

— **Zaradi veleizdaje.** Iz Peterburga poročajo, da zasledujejo oblasti Lenina, Zinovjeva, Kollontaja, Parvusa, Fürstenberga, Kozlovskega, Sumenzona in druge zaradi veleizdaje. Peterburški glasili bolševikov „Zemlja i Volja“ in „Novaja Žizn“ priobčujeta ostri protestni izjavi Lenina proti obrekovalni kampanji, ki hoče izvršiti justični umor in prepričati njegovo kandidacijo v ustavodajalni zbor.

Dnevne beležke.

— **K razdelivi mesa.** Iz delavskih krogov smo prejeli: Gotovo je zelo plemenito in človekoljubno, da so se našli ljudje, ki so ustanovili mestno aprovizacijo. Žal se je pa tudi v to eminentno važno institucijo vrnil spak v obliki protekcije, katera pri vsaki priliki zapostavlja revnejše sloje. Najbolj se opazi protekcija pri oddaji mesa, ko se delavca preobilno obdaruje s — kostmi. Znano nam je, da je vsaka žival sestavljena iz mesa in kosti ali toliko jih gotovo nima, da bi odpadlo na $\frac{3}{4}$ kg pol kg kosti in $\frac{1}{4}$ kg mesa. Da se napravi iz kosti krepka juha, vemo, ali radovedni smo, za katere želodce je namenjeno ono boljše meso in pečenko, kjer ni kosti. Tudi delavski želodec je tako ustvarjen, da prenese košček mesa, ne pa samo „župco“. Mislimo, da imamo vsaj v teh najtežjih časih vsi pravico do življenja in prosimo upravo mestne aprovizacije, da pazi na to, da se razdeljuje meso enakomerno in da se ne ponavlja primeri, da se dobi na $\frac{3}{4}$ kg pol kg kosti in zopet kost za dobro vago.

— **Vojna zveza kranjskih konsumnih zavodov in konsumnih društev.** 6. avgusta dopoldne je bil v knjižnični dvorani c. kr. dež. vlade ustanovni občni zbor „Vojne zveze kranjskih konsumnih zavodov in konsumnih društev“ r. z. z. o. z. v Ljubljani. Navzoči so bili: Za c. kr. ministrstvo prehrane podpolkovnik Wiener, za c. kr. dež. vlado dr. B. Senekovič, za vojniščitni zavod ravnatelj Jovan, zastopniki vseh večjih kranjskih industrijskih podjetij in konsumnih društev. V imenu pripravljalnega odbora je vodil zbor tovarnar Gassner iz Tržiča. Po poročilu ravnatelja s. Ant. Kristana so se odobrila predložena pravila. V načelstvo vojne zveze so bili soglasno izvoljeni za podjetnike: inšpektor Josip Mandelj (c. kr. tobačna tovarna) Jean B. Polak (za trdko Karl Polak) inž. Pirchmann (za rudnika Zagorje in Kočevje Trboveljske premogovne družbe) — za delavce: s. Ant. Kristan (kons. društvo za Ljubljano in okolico) s. Melhijor Cobal (Občno kons. društvo v Zagorju) in g. Alojz Kocmur (l. ljublj. del. kons. društvo). Načelstvo se je konstituiralo tako-le: Predsednik s. Anton Kristan, namestnik: g. Jean Pollak. V nadzorstvo so bili izvoljeni: Od podjetnikov: zastopnik rudnika v Idriji, prok. Mayer za Kranjsko ind. družbo na Jesenicah, zastopnik cementne tovarne v Mojstrani tovarnar Gassner — od delavcev: s. Anton Cugvitz (kovinar, Jesenice, nadz. kons. društvo za Ljubljano in okolico) s. Ivan Stravs (Občno kons. društvo v Idriji), dr. I. E. Krek in Franc Solar (za kons. društvo v Kropi). — O „vojni zvezi“ objavimo v kratkem obširno poročilo.

— **Skrajno slaba prehrana idrijskega delavstva.** Krajevni delavski odbor rudarske zadrage v Idriji je vročil c. kr. rud. ravnateljstvu dne 5. t. m. zopet sledečo spomenico: V teku enega meseca in sicer od 4.

julija pa do 3. avgusta 1917 so bile oddane v rudniški aprovizaciji samo znižane množine moke na posamezne družine in 4. julija $\frac{3}{4}$ kg fižola ter 1. avgusta $\frac{1}{2}$ kg češpelj posameznemu delavcu nevestevši njegove družine. Med tem pa so dobili privatniki v občinski aprovizaciji poleg moke tudi še kašo, ješprenj in druga živila. Slavno c. kr. rud. ravnateljstvo nujno naprošamo, da preskrbi delavstvu in tudi njih družinam potrebna živila, ker sicer propade delavstvo fizično popolnoma. Bolniščin bodo naraščale od dne do dne, produkcija se bo krčila in delavstvo podleži bedi! Podpisani krajevni del. odbor rud. zadrage opozarja resno, sl. rud. ravnateljstvo na te razmere s pripombo, da odbor odklanja vsako nadaljno odgovornost, če tej prošnji v javnem interesu nujno ne ugodí. — Ta zahteva je brez vsakega nadaljnega utemeljevanja, kajti naloga odbora ni pojasnjevati revščino, ki je med delavstvom, ker to je in mora biti gospodom pri aprovizaciji pač popolnoma znano. Drugod so sestavljene aprovizacije iz ljudi z lastno iniciativo, kaj delavstvo potrebuje, pri nas pa se more za vsak kg fižola ali češpelj popisati cele pole popirja, če ne še tega ni. Krompir je prodajala rudniška aprovizacija 4. t. m. po 80 vin. kg. Čemu imamo torej maksimalne cene?

— **S seje bratovske skladnice Kranjske industrijske družbe na Savi.** Seja je bila 31. julija. Ob začetku seje se je nakazala penzija dvema bolnima, za delo nesposobnima delavcema v znesku K 200 — na leto. Zares žalostna penzija! Kako more živeti človek s K 16-66 ves mesec v tem času in ob tej draginji! Na to je sporočil blagajnik Krenn, da se je v sedanjem proračunu izkazalo, da je blagajna aktivna in da znaša premoženje bratovske skladnice nad K 21.000 preko aktiv. Potem prečita predsednik Luckman prošnjo zdravnika glede poviška njegovega honorarja in utemeljuje isto s tem, da je vse tovarniško-uradništvo dobilo povišek svojih plač približno za 100%. (Ali so dobili delavci tudi za 100% povišane mezde? Op. ured.) Odbor je tudi takoj soglasno pritrdil zvišanju zdravniškega honorarja. Nato predlaga predsednik, naj se poviša donesek za hrano v bolnišnici bratovske skladnice od K 2-80 na K 3-50. Član načelstva sodrug Zugvitz izjavi: „Mi zastopniki delavstva nismo nasprotni predlogu predsednika, pač pa opozarjamo na to, če gospodje uvidijo, da za K 2-80 ni mogoče dajati hrane bolnikom, naj uvidijo tudi to, da ne more potem delavec, ki je bolan in je izven bolnice preživeti sebe in svojo družino s K 1-80 na dan, ker bolniščina znaša le K 1-80.“ Sodrug Zugvitzu je odgovarjal član načelstva, zastopnik tovarne Peternel, tovarniški uradnik po poklicu. Dejal je, da se delavstvo le zato prijavlja bolno, ker mu je tovarna po § 1154 drž. zak. z. l. 1917 dolžna plačati, ako je izostanek od dela upravičen, za 7 dni delavno mezdo in potem še bolniščin. Ta izjava Peternela je izzvala med zastopniki delavstva ostro protestno debato, ker izjava Peternela obsoja bolne delavce za simulantne in obsoja tudi zdravnika, kot za svoj poklic nesposobnega. Vprašujemo g. Peternela: Ali on tiste delavce dobro pozna in če je prepričan, da simulirajo, ali ne ve, da je njegova dolžnost kot člana načelstva, da jih naznani? V kakšnih razmerah pa je delavstvo v sedanjem času, ko nima dobre in zadostne hrane? Z mezdo, s katero je moral v mirnem času varčno delati in je še pri tem zlezal večkrat v dolgove, shajati v sedanji draginji, bivati v slabih stanovanjih, večkrat z vso družino v eni sobi, to so stvari ki so g. Peternelu tudi znane in bi lahko uvidel, da ni potreba delavstvu igrati simulantstva. Delavstvo naj si o izjavi g. Peternela napravi komentar samo.

— **K 2-74 na dan!** V „Delavcu“ smo zadnjič čitali, da so rudarji dobili za 60 od-

stotkov izboljšane mezde, a minimalna plača se je odklonila, češ rudarji ne bodo potem toliko delali. Kako je pa v resnici s tem izboljšanjem, nam kažejo nazorno plače na Ojstrem. Neki rudar je zaslužil dnevno K 2-74, če odbijemo 60 odstotkov proč, je zaslužil dnevno K 1-71 in to v času te grozne draginje. Kaj si sploh misli gospod obratni vodja Lapornik? Predstavlja naj si samo, če bi bil on isti rudar in imel povrh tega še otroke. Revirni urad pozivljamo, da naj napravi temu konec. Ali naj se rovi v resnici popravijo, da bodo po njih lahko vozili in akord naj se popravi, ali pa naj na takih mestih velja minimalna plača vsaj 5 K. Razburjenje je med rudarji veliko. Opozarjamo tudi vojaško oblast v Trbovljah na te razmere. Kajti rudarji so itak dovelj tepeni, če morajo stradati, ne pa da bi se jih še na ta način s takimi sramotnimi plačami razburjalo. Pritožbene komisije bodo imele dela še dovelj. Če ne bo vse nič pomagalo, bo treba pač govoriti v državnem zboru o teh razmerah. — Več rudarjev.

— **Iz Hrastnika** nam pišejo: Pri nas je silna suša. Fižol se hoče posušiti, cvetje odpada, krompir slab, zelja ne bo nič. V vsaki družini je dan na dan vprašanje: „Vojne ni konec, letina slaba, že sedaj stradamo — kaj bo, kaj bo!“ To je dnevno vprašanje. In zares gremo slabim časom nasproti. Treba bo, da se za naše kraje glede živeža bolje pobrigajo kot do sedaj. Kmetje pa prodajajo po 30 K mernik ječmena.

Aprovizacija.

Razdelitev mesa na rumene B izkaznice. V sredo, dne 8. avgusta 1917 popoldne bo mestna aprovizacija razdeljevala v cerkvi sv. Jožefa na rumene izkaznice, zaznamovane s črko B, goveje meso po 2 kroni kg. Določa se naslednji red: od pol 2. do 2. št. 1 do 200, od 2. do pol 3. št. 201 do 400, od pol 3. do 3. št. 401 do 600, od 3. do pol 4. št. 601 do 800, od pol 4. do 4. št. 801 do 1000, od 4. do pol 5. št. 1001 do 1200, od pol 5. do 5. št. 1201 do konca. Družine do 3 oseb dobe $\frac{1}{2}$ kg, s 4 in 5 osebami $\frac{3}{4}$ kg, s 6 in 7 osebami 1 kg, z več kot 7 osebami 1 $\frac{1}{4}$ kg. Prinesti je s seboj nakaznice za meso.

Razdelitev mesa na rumene in rdeče A izkaznice. V sredo, dne 8. avgusta popoldne bo mestna aprovizacija iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa oddajala od 5. do 6. ure goveje meso za vse one rumene in rdeče izkaznice, ki so zaznamovane s črko A. Družine do 3 oseb dobe $\frac{1}{2}$ kg, s 4 in 5 osebami $\frac{3}{4}$ kg, s 6 in 7 osebami 1 kg, z več kot 7 osebami 1 $\frac{1}{4}$ kg. Prinesti je s seboj nakaznice za meso.

— **Aprovizacijske razmere v trboveljski občini.** Minister za prehrano je bil 24. julija v Celju. Prišel se je osebno informirati o slabih aprovizacijskih razmerah, kajti soc. dem. poslanci so se nešteto pritoževali zaradi slabe aprovizacije. Tudi meščanske stranke so storile enako. Za občino Trbovlje je bil v avdijenci ces. svetnik in župan gosp. Gustav Vodusek. Kakor čujemo, je razložil trboveljski župan ministru natančno naravnost obupni položaj našega prebivalstva. Pritožil se je tudi glede rekviriranja živeža v naši občini, ker še to malo, kar se pridela, izvozijo. Če se rekvirira, naj vsaj ostane v naši občini. Tudi o zadnjem zmanjšanju racije moke so govorili. Minister je obljubil, da bo s 5. avgustom zopet polna racija moke ter upa, da se bodo še lahko dajale doklade. Najobupnejši položaj je pač glede masti in slanine. Čudno je pa to, da se ni pozvalo zaupnikov rudarjev, steklarjev in kemične tovarne, da bi izvedel minister tudi iz ust delavcev, kako obupen položaj je med delavstvom.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 7. avgusta. (Koresp. urad.)
Uradno se razglasa:

VZHODNO BOJIŠČE.

Pri armadni skupini generalfeldmaršala von Mackensena so zajuršale nemške čete severno Focsani močne ruske vtrdbene naprave. Pripeljanih je bilo 1300 vjetnikov in 13 topov. Ob gorenji Putni so se izjavili slabejši nasprotni sunki. Na hribu Casinului se je utrudil sovražnik zopet z močnimi, žrtev polnimi napadi. Naši hrabri branitelji so ga vrgli s protisunkom in besnim spopadom vedno nazaj. Severno Gjergyo-Tölgyesa smo se polastili več ruskih okopov onostran meje. Naše prodiranje pri Gurahumori je pridobilo po premaganem žilavem sovražnem odporu nadaljnega prostora. Sicer nič pomembnega.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Na Fastanskem grebenu jugovzhodno Cavalese se je zlomil italijanski sunek v našem ognju. Sovražni bataljoni so pobegnili popolnoma razkropljeni. Ob Soči je včeraj artiljerijski boj zopet ponehal.

JUGOVZHODNO BOJIŠČE.

Ničesar novega.

Šef generalnega štaba.

* * *

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 7. avgusta. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armadna skupina prestol.
Ruprehta Bavarskega.

Na Flandrskem je bilo bojno delovanje artiljerij samo mimogrede na nekaterih odsekih živahno. Na polju Rup je prišlo večkrat do spopadov med izvidnimi oddelki. V Artoisu je ležal močan ogenj na pozicijah med Hulluchom in Scarpo.

Armadna fronta nemškega prestolonaslednika.

Sunki oldenburških in vitemberških napadalnih čet v globel Bessy severno ceste Laon-Soissons in pri Berry au Bac ob Aisni so nam dali vjetnikov in plena.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armadna skupina generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Položaj je neizpremenjen.

Armadna fronta generalobrista nadv. Jožefa.

V seretski in sučavski dolini smo pridobili z bojem prostora. Tudi v gorovju smo napredovali kljub žilavemu sovražnemu odporu. Obnovljeni romunski napadi ob Mgr. Casinului in pri samostanu Lepsi v dolini Putne so se zlomili z izgubami.

Armadna fronta generalfeldmaršala von Mackensena.

S ponovnim napadom so jurišali pruski in bavorski polki na ruske pozicije severno Forsani 1300 vjetnikov, 13 topov in številno orožje za jarke je bilo pripravljeno.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Nikakih večjih bojnih dejanj.

Prvi generalni kvartirni mojster
v. Ludendorff.

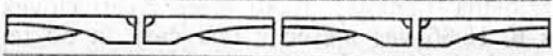
Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se daje v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

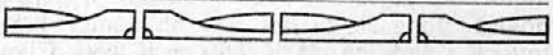

„ASANOL“ ima presenetljiv uspeh pri pokončanju žoharjev, škrljcev, mravelj itd. Ena škatlčica stane **1 krono.**

„Piff - Paff“ (nadomestilo za podganjo smrt) najboljšo sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 puščica stane **K 1.50.**

„St. Valentinov redilni prašek za prešiče“ je edino pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in toščo. **1 zavojček stane 1 krono.**

Dobi se vseh prodajalnih **konsumnega društva za Ljubljano in okolico.**

Omnibus - Notes

je z ozirom na sedanje čase, ko je ljudstvo vseh jezikov raztreseno križem vseh avstrijskih dežel, gotovo najbolj praktična beležnica za vojake in civiliste, ker vsebuje besednjak in kratke pogovore v šestih jezikih: nemškega, madjarskega, slovenskega, češkega, poljskega in italijanskega.

Omnibus - Notes

je tisti pripomoček, s katerim se bo zamo-gel takoj vsakdo sporazumeti z ljudmi gornjih jezikov.

Cena K 1.20. Preprodajalci 25% popusta. Naroča se edinole pri tvrdki J. Stoka, Trst, ulica Molin piccolo 19.

Dobiva se v vseh knjigarnah in papirnicah.

Splošno kreditno društvo

r. z. z o. z. v Ljubljani.

Hranilne vloge na knjižice in v tekočem računu se obrestujejo po 4 1/2 % od dne vloge do dne dviga. Na razpolago so domači hranilniki. Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila se dajejo na hipoteke, zastavna pisma, osebni kredit, vrednostne listine (efekti), predjumi na lombard pod zelo ugodnimi pogoji.

Menice se eskomptujejo po razmerju bančne obrestne mere.

Telefon št. 120.

Cek-konto poštne hranilnice št. 45.156.

Izdajatelj: Viktor Zoré. — Za uredništvo odgovorna: Stebi Alojzija. — Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

Vojna zveza kranjskih konzumnih zavodov in konzumnih društev
r. z. z o. z.,

Ljubljana, Franca Jožefa cesta št. 5

razpisuje s tem službo

pisarniškega ravnatelja.

Reflektanti, ki so povsem trgovsko izobraženi, naj pošljejo svoje oferte na predsedstvo

do 15. avgusta 1917.

Štev. 10.803.

Razpis ustanove.

Od prihodnjega šolskega leta je oddati obe mesti ljubljanske ustanove za obiskovanje kake državne obrtne šole, vsako mesto po K 250 na leto.

Pravico do te ustanove imajo moški in ženski prosilci in sicer naprej v Ljubljano pristojni, če pa takih nij, sploh prosilci, ki imajo domovinsko pravico v kaki občini na Kranjskem.

Uživanje ustanovo je omejeno na pravilno učno dobo.

Z domovinskim listom, zadnjim šolskim spričevalom in pri prosilcih, katerih rodbina ne biva v Ljubljani tudi z občinskim potrdilom o premoženjskih pridobitnih in rodbinskih razmerah opremljene prošnje je vlagati do **konca avgusta 1917** pri vložnem zapisniku mestnega magistrata.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 4. avgusta 1917.